

ТЕОРІЯ ТА ІСТОРІЯ ДЕРЖАВИ І ПРАВА; ІСТОРІЯ ПОЛІТИЧНИХ І ПРАВОВИХ УЧЕНЬ

DOI: 10.34015/2523-4552.2025.3.01

УДК 340.1

Гафич І. І.,

доктор філософії у галузі права,

асистент кафедри прав людини

та юридичної методології

Національний юридичний університет

імені Ярослава Мудрого

ORCID: 0000-0001-7520-6538

ДЕЯКІ ПИТАННЯ ЩОДО РОЛІ М'ЯКОГО ПРАВА В ЮРИДИЧНОМУ АНАЛІЗІ

У науковій статті здійснено ґрунтовне, міждисциплінарно орієнтоване дослідження феномена м'якого права (soft law) як складної, багатофункціональної та гетерогенної форми нормативного регулювання, що функціонує на межі юридичного, політичного та етичного дискурсів. Автор ставить за мету комплексно осмислити сутність м'якого права як особливої форми правового впливу, яка, незважаючи на відсутність формальної юридичної обов'язковості та санкційного механізму, дедалі активніше використовується у сфері міжнародного, європейського, екологічного, цифрового, біоетичного та корпоративного регулювання, а також у межах внутрішніх правопорядків, зокрема через посилення ролі тлумачення, судового правотворення та нормотворчості суб'єктів публічної адміністрації.

У роботі проаналізовано доктринальні підходи до дефініювання м'якого права, здійснено порівняльно-правовий огляд його проявів у різних правових системах, з'ясовано еволюцію його нормативної легітимації та визначено його основні функції – орієнтаційну, гармонізувальну, тлумачну, програмну, проміжну та компенсаційну. Акцентовано увагу на особливій ролі м'якого права в сучасному юридичному аналізі, зокрема як джерела аргументації при оцінці відповідності норм чинного законодавства динамічним соціальним очікуванням, політико-етичним стандартам та транснаціональним практикам.

Разом з тим, критично осмислено межі правового впливу м'якого права, його потенційну суперечність принципам правової визначеності, демократичної легітимності та системності правової системи. Обґрунтовано, що м'яке право, незважаючи на його зростаюче практичне значення, не може розглядатися як повноцінна галузь права з огляду на відсутність у нього стабільного предмета регулювання, усталеного методу, системи джерел та примусового механізму реалізації.

Автор робить висновок про необхідність розуміння м'якого права не як альтернативи позитивному праву, а як його функціонального доповнення в умовах правової глобалізації, нормативної багатовекторності та зростання ролі міжсекторального діалогу. У роботі наголошується на потребі чіткого доктринального розмежування м'якого права з іншими нефорсальними формами соціального регулювання, задля забезпечення правової визначеності, передбачуваності правозастосування та збереження засадничих ознак права як системи нормативно-юридичного порядку. Автор пропонує інтелектуально насичене й критично виважене бачення м'якого права як концептуально неоднозначного, але функціонально значущого елемента сучасної нормативної дійсності, що потребує подальшого доктринального осмислення та практико-орієнтованого розвитку.

Ключові слова: м'яке право, юридичний аналіз, право, юридичне письмо, норма права.

Постановка проблеми. У сучасній юриспруденції спостерігається виразна тенденція до розширення уявлення про природу нормативного регулювання, що зумовлено як глобалізаційними процесами, так і трансформацією традиційних джерел права. Одним із найцікавіших феноменів у цьому контексті є так зване «м'яке право» (*soft law*) – юридично необов'язкові норми, що, однак, здійснюють суттєвий вплив на формування, розвиток і функціонування правових систем як на національному, так і на наднаціональному та міжнародному рівнях. М'яке право становить собою специфічний сегмент нормативності, який не вкладається в класичну бінарну дихотомію «право – не право», і водночас не є суто політичною чи моральною категорією. Його проміжний, гібридний характер зумовлює теоретичні суперечки щодо правової природи таких актів, їхньої легітимності, ефективності, юрисдикційної значущості та епістемологічного статусу в рамках загальної теорії права.

З погляду традиційного нормативізму, м'яке право є «аномалією», оскільки воно не має юридичної

санкції, не підлягає безпосередньому примусовому виконанню, а отже, нібито не може кваліфікуватися як право в позитивістському розумінні. Проте реалії сучасного глобального правопорядку, передусім у сфері міжнародного публічного права, права навколишнього природного середовища, прав людини, цифрового регулювання та корпоративного управління, демонструють, що м'яке право дедалі частіше виконує функції, притаманні традиційному (жорсткому) праву: воно впорядковує соціальні відносини, встановлює стандарти належної поведінки, формує очікування правомірності, а іноді – навіть застосовується судами як допоміжне джерело тлумачення чи правової оцінки.

У цьому контексті постає необхідність переосмислення самого підходу до юридичного аналізу як процесу пізнання і осмислення правової реальності. Якщо раніше юридичний аналіз ґрунтувався переважно на вивченні офіційних джерел позитивного права, то нині він все частіше включає в себе дослідження нормативних утворень, які не мають статусу загальнообов'язкового, однак

відіграють ключову роль у формуванні правозастосовної практики, політики комплаєнсу, правових доктрин і навіть судової аргументації. Таким чином, м'яке право виступає не лише як об'єкт аналізу, але і як методологічний інструмент, який трансформує уявлення про джерельну базу права, критерії легітимності нормативних установлень, а також про співвідношення між правом, мораллю, політикою та етикою.

Актуальність дослідження м'якого права також зумовлена кризою нормативного формалізму, коли формальні юридичні джерела часто не встигають за швидкоплинною соціальною динамікою. У таких умовах м'яке право виконує функцію адаптивного, гнучкого регулятора, здатного заповнювати правові прогалини, формувати попередню регуляторну рамку або ж виконувати роль морально-ціннісного еталону, що орієнтує правозастосувача. Це особливо виразно простежується в сферах, що перебувають на стику права й етики, таких як біоетика, цифрова безпека, штучний інтелект, зміна клімату тощо.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Аналіз доктринальних підходів до дефініювання м'якого права у різних правових системах (Бекстер Р., Чинкін К., Хілленберг Х., Шоу М., Буткевич В., Григоренко Є., Грималюк П., Гришина Н., Задорожній В., Коваль Д., Мицик В., Шалінська І. та ін.) дає можливість з'ясувати еволюцію його нормативної легітимності та визначити його основні функції. Узагальнення останніх досліджень і публікацій акцентує увагу на особливій ролі м'якого права в сучасному юридичному аналізі, що і обумовлює потребу подальшого док-

тринального осмислення та практико-орієнтованого розвитку цієї проблематики.

Постановка завдання. Мета статті полягає у всебічному дослідженні правової природи м'якого права, його доктринального осмислення, класифікаційної стратифікації, а також у висвітленні його ролі в юридичному аналізі як евристичного та практичного інструмента. Предметом дослідження є м'яке право в усій його множинності – як явище нормативного мислення, як регуляторна практика, а також як феномен, що трансформує методологію правової науки. Теоретичне і практичне значення роботи полягає у необхідності розширити уявлення про межі правового простору, визнати нові форми нормативної активності та сформулювати обґрунтовані критерії розмежування між правовими і позаправовими формами регуляції.

Виклад основного матеріалу: Термін «м'яке право» (англ. *soft law*) являє собою полісемантичну категорію, що не має усталеного легального визначення, натомість функціонує у правовій доктрині як умовне позначення сукупності нормативних актів та регуляторних утворень, що володіють зниженою або зміненою ступінню юридичної обов'язковості. Його наукова характеристика вимагає виходу за межі нормативістської парадигми й апеляції до інструментарію теорії правових форм, соціології права, правової аксіології, а також до інституціонального підходу до розуміння права.

Одним із найбільш прагматичних підходів є позиція В. В. Мицика, який розглядає акти м'якого права як сукупність норм, що мають рекомендаційний характер і виконують

функцію «передправа». Вони, на його думку, є інструментами формування нових правових конструкцій, що у майбутньому можуть бути трансформовані у норми позитивного права, зокрема через інкорпорацію до міжнародних договорів [1]. Цю думку поділяє і М. Н. Шоу, який зазначає, що м'яке право охоплює різноманітні документи, що не мають обов'язкової сили, – декларації, кодекси поведінки, угоди рекомендаційного змісту тощо [2].

На цю позицію відгукується й диференційований підхід К. Чинкін, яка пропонує поділити м'яке право на «правове» і «неправове». Під першим вона розуміє міжнародні договори зі слабкими зобов'язаннями, що не передбачають ефективних механізмів примусу. Друге охоплює такі акти, як резолюції, кодекси поведінки, заяви приватних осіб, які мають моральну або політичну вагу, проте не містять юридично обов'язкових норм. Водночас саме ці акти часто використовуються як базис для подальшого розвитку міжнародного правопорядку [3].

Інший підхід демонструє Хартмут Хілгенберг, який наполягає на тому, що м'яке право має власну юридичну природу, а не лише політичну або моральну. Він включає до цього кола міжнародні угоди, що не підпадають під дію Віденської конвенції 1969 року, але фактично впливають на поведінку суб'єктів міжнародного права, а також резолюції міжнародних організацій, які набувають загальнообов'язкового значення у силу політичної ваги інституції, що їх приймає [4].

Класичну систематизацію актів м'якого права запропонував Р. Р. Бекстер. До них він відносить: *pactum de*

contrahendo – положення договорів, що потребують деталізації у подальших угодах; норми, які не є самовиконуваними й потребують наступного узгодження для набуття юридичної сили; програмні положення міжнародних угод, що не створюють юридичних зобов'язань; а також декларації, резолюції, заключні акти – документи, які хоч і не є формально обов'язковими, проте можуть мати нормативний вплив через фактичне застосування [5].

Отже, в умовах відсутності усталеного розуміння категорії «м'яке право» спостерігається розмаїття доктринальних позицій – від його трактування як підготовчого етапу до формування норм позитивного права до сприйняття як повноцінного, хоч і специфічного, джерела міжнародного регулювання. Така дискусійність свідчить про те, що межа між правом, політикою та мораллю в міжнародному правопорядку залишається рухомою і контекстуальною [6].

З позицій нормативної теорії, будь-яка правова норма характеризується обов'язковістю, санкціонованістю та підкріпленням можливістю державного примусу. Однак у практиці правового регулювання дедалі частіше зустрічаються акти, що, не маючи формальних ознак джерела права, тим не менш породжують реальні нормативні наслідки. До таких актів належать, зокрема, декларації, кодекси поведінки, керівні принципи, резолюції, стандарти, рекомендації, які ухвалюються авторитетними суб'єктами – як-от міжнародними організаціями, професійними асоціаціями, органами саморегулювання, незалежними регуляторами тощо. Саме ця ситуація і

викликає феноменологічне запитання: чи існує право поза межами традиційної нормативності, і якщо так – яка його правова природа?

Розмежування між жорстким (hard) і м'яким (soft) правом слід здійснювати не за критерієм юридичної сили в класичному сенсі, а з урахуванням функціонального ефекту норми. Інакше кажучи, якщо певне нормативне утворення впливає на правову поведінку, трансформує правосвідомість, формує уявлення про правомірність чи очікування легітимної поведінки – воно виконує правову функцію, навіть у відсутності примусової санкції.

Досліджуючи ознаки такого феномену як м'яке право, то дослідники виділяють наступні ознаки: загальнообов'язковість, формальна визначеність, нормативність, а також законність, прозорість, ясність, легітимність та своєрідна підзвітність. До того ж, варто зазначити, що деякі вчені відносять м'яке право до галузі права, розглядаючи його з точки зору міжнародного права [7].

М'яке право, попри його зростаюче значення в правовій доктрині та практиці, не може вважатися галуззю права в традиційному розумінні цього терміну. Галузь права – це відносно самостійна сукупність юридичних норм, яка регулює певну сферу суспільних відносин, має внутрішню структурованість (інститути, принципи, норми), відзначається системністю, стабільністю й забезпечується державним примусом. Натомість м'яке право є формою нормативного впливу, яка не відповідає базовим критеріям галузі права ні з формально-юридичної, ні з функціонально-структурної позицій.

Варто зазначити, що м'яке право не має юридичної обов'язковості – його норми зазвичай не підкріплені санкцією, не гарантуються механізмом державного примусу та не підлягають прямому юрисдикційному захисту в разі їх недотримання. Відсутність обов'язковості як ключової ознаки позитивного права не дозволяє трактувати його як складову формально визначеної галузі.

До того ж, м'яке право не має власного предмета регулювання. Галузі права розмежовуються за предметом (сфера суспільних відносин, яку регулюють) і методом регулювання (імперативний, диспозитивний). М'яке право не охоплює певного об'єктивного кола суспільних відносин: його норми можуть стосуватися як міжнародного інвестування, так і біоетики, як цифрової безпеки, так і прав людини – отже, воно є трансгалузовим і допоміжним, а не самостійним правовим регулятором.

Також, м'яке право не має сталої системи внутрішньої структурованості, притаманної галузям права. У ньому відсутня кодифікація, системна ієрархія норм, усталена термінологічна база або стабільне джерельне ядро. Його прояви – це зазвичай разові або політично-консенсусні документи, декларації, керівні принципи, які змінюються в залежності від політичної волі суб'єктів чи від динаміки міжнародного діалогу.

Галузі права мають статус юридичних категорій, визнаних у позитивному праві, з чітко визначеними джерелами, процедурою прийняття та механізмами реалізації. М'яке право, навпаки, функціонує в межах доктрини, політики або звичаєвого праворозуміння, часто поза

межами позитивного права. Воно не визнається як джерело права в більшості національних правопорядків, що ще раз підтверджує його інституційну неповноцінність у порівнянні з галузями права.

Нарешті, м'яке право не може бути галуззю ще й тому, що його головна функція – не регулювання, а орієнтація, тлумачення та гармонізація. Це інструмент комунікації, стандартизації, рекомендаційної нормотворчості, який слугує містком між етикою, політикою і правом. Воно гнучке, адаптивне і здебільшого виконує роль правового «передполю» або «нормативної підготовки» для формування майбутніх норм жорсткого права.

Ми погоджуємося з думкою, що м'яке право – це міждисциплінарний, поліфункціональний інструмент нормативного впливу, але не автономна правова субсистема. Воно не задовольняє ключових критеріїв галузі права: не має обов'язковості, чітко окресленого предмета та методу регулювання, формалізованої системи джерел і власного механізму правореалізації. Його статус залишається доктринальним, а роль – допоміжною, орієнтовною, тлумачувальною, але не галузевою [7].

На сучасному етапі розвитку правової доктрини м'яке право репрезентується як гетерогенне явище, що включає в себе значну типологічну множинність форм. Залежно від критеріїв класифікації (сфера дії, суб'єкт ухвалення, мета, рівень формалізації) м'яке право може бути поділене на декілька основних категорій: міжнародне м'яке право – декларації, резолюції, рекомендації міжнародних організацій (ООН, ЮНЕСКО, СОТ, ОЕСР, Рада Європи), які не є

обов'язковими в силу міжнародного договору, однак часто використовуються державами при імплементації норм, тлумаченні зобов'язань або формуванні політики [8]; національне м'яке право – правові позиції центральних органів виконавчої влади, висновки конституційних судів, рекомендації омбудсмена, етичні кодекси державних службовців, інструкції регуляторів, які застосовуються у внутрішньому правопорядку; галузеве або корпоративне м'яке право – стандарти поведінки в бізнесі, професійні кодекси, політики ESG-комплаєнсу, внутрішні правила компаній та організацій. Кожна з вказаних категорій має свої особливості правового впливу та методи інтеграції до системи правового аналізу. У цьому сенсі важливо враховувати не лише формальну обов'язковість, але і фактичну нормативну авторитетність, яка забезпечується або високим рівнем легітимації суб'єкта, або консенсусом у професійному або міжнародному середовищі.

Юридичний аналіз традиційно зосереджувався на тлумаченні та систематизації норм позитивного права – законів, підзаконних актів, судових рішень, а також практики їх застосування. Втім, із появою м'якого права спектр нормативних джерел, що підлягають аналізу, значно розширився. Сучасний юрист, правознавець або суддя не може обмежитися вивченням суто обов'язкових норм – він змушений враховувати *рекомендаційні, орієнтовні, стратегічні та декларативні документи*, що формують контекст тлумачення та критерії правомірності [8].

У цьому контексті м'яке право виконує такі методологічні функції в юридичному аналізі:

– тлумачення права у світлі цінностей – використання принципів м'якого права для інтерпретації неясних або прогалини правових норм (прикладом є доктрина *evolutive interpretation* у практиці ЄСПЛ);

– оцінка комплаєнсу (compliance assessment) – використання стандартів ESG, антидискримінаційних норм, етичних кодексів для оцінки поведінки юридичних осіб або посадовців навіть за відсутності прямої норми порушення;

– аналіз ризиків правового регулювання – м'яке право допомагає прогнозувати напрями майбутньої формалізації та адаптувати політику до ймовірних юридичних змін;

– консолідація і гармонізація правових систем – у міжнародному праві м'яке право виступає у ролі транснаціонального клейкого елемента, що забезпечує уніфікацію правозастосування без нав'язування формального обов'язку.

Особливо яскраво функціональність м'якого права проявляється у таких сферах, як захист прав людини, охорона довкілля, біоетика, цифрова економіка та міжнародне інвестування. Наприклад, стандарти РГООН щодо бізнесу та прав людини (*UN Guiding Principles on Business and Human Rights*) [9] формально не є обов'язковими, проте визнаються в корпоративних звітах, судових рішеннях та політиках держав.

Критика феномена м'якого права є складною, багаторівневою й концептуально насиченою дискусією, що відображає глибинні суперечності між традиційним нормативізмом та сучасними тенденціями дифузії джерел правового регулювання. Основу критичного підходу до

м'якого права становлять аргументи, що ставлять під сумнів як його правову природу, так і його легітимність, ефективність та правову цінність у системі юридичного аналізу.

Перш за все, критики наголошують на відсутності юридичної обов'язковості як ключової характеристики, що дискваліфікує м'яке право як «право» в повному сенсі цього поняття. У межах нормативістської парадигми, зокрема в дусі теорій Ганса Кельзена або Герберта Харта [10], право розглядається як система норм, що мають внутрішню логічну зв'язність, підпорядковуються нормі вищого рівня (*Grundnorm*) і забезпечуються санкційним механізмом. М'яке право, в якому відсутні примус, чітке суб'єктне підпорядкування й офіційна юрисдикція, сприймається як феномен, що лише імітує правову нормативність, підриваючи саму ідею формалізованого й передбачуваного правового порядку.

По-друге, вказується на доктринальну невизначеність та розмитість поняття м'якого права. Наукова і правозастосовна література оперує ним без єдиного усталеного розуміння або дефініції, внаслідок чого виникає плутанина між м'яким правом, морально-етичними нормами, політичними деклараціями, управлінськими документами та галузевими стандартами. Така ситуація сприяє девальвації поняття права як явища, що вимагає точності, обґрунтованості та чіткої онтологічної структури. Деякі дослідники, зокрема представники формалістичних і позитивістських шкіл, вбачають у визнанні м'якого права небезпечний крок у напрямі юридичного реля-

тивізму та розмиття меж між правом, політикою й публіцистикою.

Також існують критичні застереження щодо демократичної легітимності суб'єктів м'якого права. Часто акти м'якого права ухвалюються технократичними або наднаціональними структурами – міжнародними організаціями, агенціями, професійними об'єднаннями, комісіями – які не наділені безпосереднім мандатом виборців або не підконтрольні публічним інституціям. У цьому зв'язку виникає проблема «дефіциту легітимності» (*legitimacy deficit*): чи можуть такі акти впливати на поведінку громадян або держав, якщо вони не походять від органів із належною демократичною легітимацією? Відповідь на це запитання критики дають негативну: м'яке право ризикує стати засобом нелегітимного нормативного тиску, прихованого або неформального нав'язування стандартів без участі у формальних механізмах деліберативної та ухвалення рішень.

Окремим об'єктом критичного аналізу є інструменталізація м'якого права з боку держав або корпорацій, які можуть використовувати його як зручний інструмент уникнення юридичної відповідальності або розмивання нормативних зобов'язань. Наприклад, у сфері міжнародного інвестування або екологічного права компанії часто апелюють до м'яких стандартів корпоративної соціальної відповідальності (CSR), не будучи при цьому пов'язаними жодними санкційними механізмами. У цьому сенсі м'яке право постає як симулякр права, тобто як зовнішньо нормативне, але по суті – стратегічно нейтральне утворення, яке дає

ілюзію зобов'язань, не породжуючи реальних юридичних наслідків.

Крім того, важливим зауваженням є відсутність стабільності та правової тяглості в актах м'якого права. Їх поява часто зумовлена політичними компромісами, змінами міжнародної кон'юнктури або прагненням ухвалити хоча б якусь форму нормативного тексту там, де неможливо досягти юридично зобов'язального договору. Таким чином, м'яке право – це часто не результат правової еволюції, а похідне від політичного дефіциту, інструмент тимчасового регулювання, що не володіє ні силою, ні стабільністю, ні системністю, властивими «справжньому» праву.

Не менш суттєвим є і рецептивний ризик у правозастосуванні. Включення м'якого права у правову аргументацію (зокрема в судовій практиці) може створити небажані прецеденти, що суперечать конституційно встановленим джерелам права, порушують принцип поділу влади та підривають авторитет позитивного закону. Судова практика, яка оперує м'якими стандартами, потенційно відкриває поле для активізму, правотворення «через тлумачення», а отже – для розширення дискреції судової влади поза межами, встановленими законом.

Узагальнюючи вищезазначене, слід констатувати, що критика м'якого права ґрунтується на доктринальному, концептуальному й інституційному несприйнятті гнучких і необов'язкових форм правового впливу як повноцінного елементу правової системи. Попри те, що м'яке право виконує низку важливих функцій – зокрема у сфері гармонізації, комплаєнсу та норматив-

ної адаптації, – його легітимність, ефективність і навіть правова природа залишаються предметом фундаментального сумніву. Таким чином, м'яке право постає не як автономний правовий інструмент, а як контрверсійне явище на межі права, політики й етики – неоднозначне, динамічне, але вкрай уразливе до критичних зауваг у контексті класичних правових уявлень.

Висновки. У підсумковому концептуальному узагальненні здійсненого дослідження слід констатувати, що феномен м'якого права репрезентує собою складну, поліструктурну й аксіологічно насичену категорію, що не піддається однозначній редукції до жодної з традиційних форм правової дії в межах позитивістської парадигми. М'яке право не є галуззю права в класичному розумінні, оскільки позбавлене усталених системоутворювальних ознак – насамперед імперативності, примусовості, юрисдикційної санкціонованості та структурної завершеності. Водночас його інтенсивна нормативна присутність у практиках міжнародного регулювання, стандартизації, корпоративного управління, екологічного права, цифрової політики та прав людини вимагає належного теоретико-методологічного осмислення з урахуванням трансформацій сучасної юридичної дійсності, що характеризується постпозитивістською дифузією джерел, полісуб'єктністю правотворчості та еволюцією критеріїв легітимності норм.

Проаналізовані дискурсивні підходи дозволяють стверджувати, що м'яке право функціонує як *suī generis* форма нормативного впливу,

що виконує ряд суттєвих компенсаторних, гармонізувальних і преюдиціальних функцій, зокрема в умовах правового плюралізму, деформалізації регуляторного простору та зростання ролі етично-політичного компонента у правовому аргументуванні. Його цінність полягає не в юридичній імперативності, а в нормативному орієнтуванні, в забезпеченні гнучкої адаптації права до нових суспільних викликів і регуляторних прогалин. Проте використання м'якого права як інструмента юридичного аналізу вимагає надзвичайної методологічної обережності, адже надмірна рецепція нефорсальних норм у судовій та адміністративній практиці здатна розмити фундаментальні ознаки правової системи – передбачуваність, стабільність, юридичну визначеність і суб'єктну відповідальність.

У цьому зв'язку м'яке право слід інтерпретувати не як девіацію правової доктрини, а як маркер її еволюційної пластичності в умовах глобалізаційних трансформацій. Його застосування доцільне лише за умови чіткого методологічного розмежування з політичними деклараціями, етичними приписами та неюридичними стандартами поведінки. Таким чином, м'яке право виступає феноменом міжпарадигмального характеру, що поєднує правову прагматику з нормативною гнучкістю, водночас загострюючи питання про оновлення критеріїв джерельної легітимності та субстанційної цінності права як інструмента публічного порядку та інституційної раціональності.

Список використаних джерел

1. Буткевич В. Г., Мицик В. В., Задорожний В. В. Міжнародне право : основи теорії. К. : Либідь, 2002. 608 с.
2. Shaw M. *International Law*. Cambridge: Cambridge University Press, 2003. 1288 p.
3. Chinkin C. The Challenge of Soft Law: Development and Change in International Law. *International and Comparative Law Quarterly*. Vol. 38. 1989. P.50 –66.
4. Hillgenberg H. A Fresh Look At Soft Law. *European Journal of International Law*. 1999. Vol.10. №. 3. P. 499–515.
5. Baxter R. International Law in "Her Infinite Variety". *The International and Comparative Law Quarterly*. Vol. 29. № 4. 1980. P. 549–566.
6. Шалінська І. В. Акти "м'якого права" та міжнародний правопорядок. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: Юриспруденція*. 2013. Вип. 6-2 (1). С. 55–57.
7. Гришина Н., Григоренко Є. Поняття та ознаки «м'якого права»: загальнотеоретичний контекст. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2022. № 2. С. 28–30. DOI <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2022-6/4>
8. Грималюк П. Загальний аналіз актів «м'якого права» («soft law») у праві Європейського Союзу. *Прикарпатський юридичний вісник*. 2014. Випуск 3 (6). С. 340–348.
9. Guiding Principles on Business and Human Rights : Implementing the United Nations "Protect, Respect and Remedy" Framework. URL: https://www.ohchr.org/sites/default/files/documents/publications/guidingprinciplesbusinessshr_en.pdf. (дата звернення: 22.08.2025).
10. Коваль Д. Міжнародно-правові ідеї Ганса Кельзена та сучасні політико-правові процеси в Україні. *Філософія права і загальна теорія права*. 2014. № 1-2. С. 471–476.

Hafych Ivan, PhD in Law, Research Assistant of Department of Human Rights and Legal Methodology of Yaroslav Mudryi National Law University
ORCID: 0000-0001-7520-6538

Some Questions Concerning the Role of Soft Law in Legal Analysis

This scientific article presents a thorough, interdisciplinary study of the phenomenon of soft law as a complex, multifunctional and heterogeneous form of regulatory regulation that operates on the border of legal, political and ethical discourses. The author aims to comprehensively understand the essence of soft law as a special form of legal influence, which, despite the lack of formal legal obligation and sanction mechanism, is increasingly used in the field of international, European, environmental, digital, bioethical and corporate regulation, as well as within domestic legal orders, in particular through the strengthening of the role of interpretation, judicial lawmaking and norm-making of public administration entities.

The paper analyzes doctrinal approaches to defining soft law, conducts a comparative legal review of its manifestations in different legal systems, clarifies the evolution of its normative legitimation, and identifies its main functions – orientational, harmonizing, interpretative, programmatic, intermediate, and compensatory. The special role of soft law in modern legal analysis is emphasized, in particular as a source of argumentation in assessing the compliance of current legislation

with dynamic social expectations, political and ethical standards, and transnational practices.

At the same time, the limits of the legal influence of soft law, its potential contradiction with the principles of legal certainty, democratic legitimacy, and the systematic nature of the legal system are critically analyzed. It is argued that soft law, despite its growing practical importance, cannot be considered a full-fledged branch of law due to the lack of a stable subject of regulation, an established method, a system of sources, and a coercive mechanism for implementation.

The author concludes that it is necessary to understand soft law not as an alternative to positive law, but as its functional complement in the conditions of legal globalization, normative multi-vectority and the growth of the role of intersectoral dialogue. The work emphasizes the need for a clear doctrinal distinction between soft law and other non-coercive forms of social regulation, in order to ensure legal certainty, predictability of law enforcement and preservation of the fundamental features of law as a system of normative and legal order. The author offers an intellectually rich and critically balanced vision of soft law as a conceptually ambiguous, but functionally significant element of modern normative reality, which requires further doctrinal understanding and practice-oriented development.

Keywords: *soft law, legal analysis, law, legal writing, norm of law.*